

Handleiding aanleg en beheer meerjarig begroeide akkerranden

Waarom meerjarig begroeide akkerranden?

Meerjarig begroeide akkerranden (gras of kruidenrijk) zijn functioneel op het landbouwbedrijf omdat ze bijdragen aan de bodem- en waterkwaliteit, biodiversiteit en plaagbeheersing. Er is jaarrond bedekking voor insecten en ze kunnen de uit-/afspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen beperken. Daarnaast kan een hoger begroeide bufferstrook drift tijdens het spuiten richting de sloot beperken.

Gras of kruidenrijke akkerranden?

Wordt de akkerrand gebruikt als rijpad?

Als de akkerrand gedurende het teeltseizoen bereiden wordt om alle werkzaamheden uit te voeren, zoals bijvoorbeeld de kopakker, kies dan voor een gras- of graskruidenrand. Kies voor een kruiden- of bloemrijke rand als akkerrand niet tot weinig bereiden wordt. Graskruiden, kruidenrijke, en bloemrijke akkerranden kunnen inzetbaar zijn voor de Eco-regeling / ANLb subsidie en/of natuurlijke plaagbeheersing.

Zijn er kansen voor houtige elementen?

Houtige elementen zoals struweelranden, knip en scheerheggen of bomen zijn noodzakelijk voor een gezonde populatie opbouw van nuttige insecten en insecten voor plaagbeheersing. Neem contact op met BoerenNatuur Flevoland voor de mogelijkheden in aanleg, beheer en subsidie. De aanleg van houtige elementen in en nabij akkerranden moet passen bij het landschap, waarbij er ook rekening gehouden moet worden met slootonderhoud en wetgeving.

Veel agrariërs vrezen dat onkruid een probleem wordt in meerjarige akkerranden. Toch kunnen deze randen juist voordelen bieden, zoals natuurlijke plaagbestrijding bij een kruidenrijke rand en betere bereikbaarheid bij een grasrand. Het is belangrijk om de juiste begroeiing te kiezen voor de juiste plek. Bij zaaimengsels voor kruidenrijke randen moet voorkomen worden dat zij geen waardplanten van plaaginsecten bevatten.

Met een goede aanleg en slim beheer blijft onkruid onder controle en profiteer je als agrarisch ondernemer van de voordelen.

Welk type meerjarige akkerranden?

Types meerjarig begroeide akkerrand

	Bereikbaarheid	Verbeteren bodem kwaliteit	Waterkwaliteit en – beheer	biodiversiteit	Natuurlijke plaagbeheersing	subsidie mogelijkheden	Landschappelijke en maatschappelijke waarde	Onkruidbeheersing (gemak beheer en kans op veronkruiding)	zaaizaak keuze
Onbedekte rand	-/+	-	-	-	-	-	-	++	-
Gras	++	+	+	-/+	-	-/+	-/+	++	Gras
Graskruiden/ grasklaver	++	++	++	+	-/+	+	+	+	Graskruid en mengsel
Kruiden/ bloemrijk	-	++	++	++	++ Kies juiste mengsel, voorkom waardplanten plaaginsecten	++	++	-	FAB mengsel Meerjarig kruidenmengsel collectief (inheems) Akkerrand mengsel zaadleverancier
Houtig	--	++	++	++	++ = noodzakelijk voor populatie opbouw	++	++	-/+	Aanplant van inheemse soorten

Een combinatie van bereden graskruiden/grasklaver randen, kruiden/bloemrijke randen en houtige elementen bieden de meeste voordelen voor zowel landbouwkundig gebruik als versterking van de biodiversiteit.

Aanleg en beheer meerjarige gras- en graskruidentranden

Aanleg gras en graskruidentranden

- Behandel een grasrand als teelt, zorg voor een schoon en goedbegin. Dit kan door bijvoorbeeld te ploegen.
- Bemesting op de bufferstrook is niet toegestaan.
- Zaai in het najaar.
- Zaai bij voorkeur vlak voor een regenbui en druk de zaden goed aan. Bij langdurige droogte kan er eventueel water gegeven worden.
- Na opkomst kan er hoog worden gemaaid om onkruiden weg te maaien en zaadvorming te voorkomen. Bij najaar inzaai is dit het volgende voorjaar voor half maart, bij voorjaar inzaai rond half juli.

Beheer gras en graskruidentranden

- Maaien: Verwijder het maaisel om verstikking te voorkomen. Maai bij voorkeur in etappes voor bedekking voor biodiversiteit. Maaisel kan eventueel gecomposteerd worden of dienen als veevoer.

Voor gras- of graskruidentranden is één keer maaien in de nazomer vaak voldoende. Voer het maaisel af om verstikking te voorkomen. Hierdoor krijgen onkruiden minder kans.

- Onkruidbeheer: Loop minimaal één keer per maand in het groeiseizoen de rand na om (potentieel) problematische onkruiden te verwijderen. Zorg dat deze niet zaaien. Verwijder kiemplantjes van distels direct na de inzaai. Een goed beheerde graskruidentrand kan na 5 jaar nog voldoende bloeien. Voorkom berijden onder te natte omstandigheden.
- Her-inzaai/vernieuwing: Als her-inzaai nodig is doe dit dan met een oppervlakkige bewerking. Dit zorgt dat de zode stevig blijft en onkruiden minder kans hebben.

Aanleg en beheer meerjarige kruidenrijke randen

Aanleg kruidenrijke randen

- Behandel een akkerrand als teelt, zorg voor een schoon en goedbegin. Dit kan door bijvoorbeeld te ploegen.
- Bemesting op de bufferstrook is niet toegestaan. Ook als de beheerde rand breder is dan alleen de bufferstrook wordt het afgeraden om te bemesten. In niet-bemeste randen blijven kruiden beter in stand en nemen grassen minder snel de overhand.
- Zaai bij voorkeur in het najaar.
- Zorg bij het zaaien in het voorjaar dat er van tevoren een vals zaai-bed wordt gemaakt. Dit helpt tegen de eerste onkruiden.
- Bij een verwachte hoge onkruiddruk kan het zaaien op rijen helpen zodat schoffelen mogelijk is.
- Zorg voor een snelle bodembedekking, bij een kruidenrijke rand kan het toevoegen van wintergraan, oer rogge of boekweit helpen.
- Zaai bij voorkeur vlak voor een regenbui en druk de zaden goed aan. Bij langdurige droogte kan er eventueel water gegeven worden.
- Verwijder probleemonkruiden vroegtijdig. Verwijder kiemplantjes van distels direct na de inzaai.

Beheer kruidenrijke randen

- Maaien: Verwijder het maaisel om verstikking te voorkomen. Maai bij voorkeur in etappes voor bedekking voor biodiversiteit. Maaisel kan eventueel gecomposteerd worden of dienen als veevoer.
- Onkruidbeheer: Loop MINIMAAL één keer per maand in het groeiseizoen de rand na om (potentieel) problematische onkruiden te verwijderen. Zorg dat deze niet zaaien. Verwijder kiemplantjes van distels direct na de inzaai. Grotere onkruidhaarden kunnen met bijvoorbeeld een bosmaaier meermaals gemaaid worden. Hiermee voorkom je het zaaien van onkruiden.
- Bemesting wordt afgeraden: Bemesting op de bufferstrook is niet toegestaan. Ook als de beheerde rand breder is dan alleen de bufferstrook wordt het afgeraden om te bemesten. In niet-bemeste randen blijven kruiden beter in stand en nemen grassen minder snel de overhand.
- Her-inzaai/vernieuwing: Vernieuw na 3 jaar een deel van de rand. Het aandeel grassen neemt anders de overhand. Zorg dat er altijd een deel van de rand meerjarig blijft staan. Dit biedt broed- en schuilgelegenheid voor de insecten.

De voordelen van meerjarig begroeide akkerranden op het landbouwbedrijf

Zorgen voor een verbetering van de bodemkwaliteit

- een sterke grasstrook die jaarrond begaanbaar is
- erosie van bodemdeeltjes naar sloten of tochten verminderen
- bijdragen aan de opbouw van organische stof en herstel bodemstructuur
- stikstof uit de lucht binden, bij het toepassen van vlinderbloemigen

Waterkwaliteit en -beheer

- beperken uit-/afspoeling van nutriënten naar sloot of tocht
- drift tijdens het spuiten richting de sloot beperken. (een hoger begroeide akkerrand)

Biodiversiteit en natuurlijke plaagbeheersing

- jaarrond bedekking van de grond zorgt voor beschutting en voedsel voor nuttige insecten, zoals bijen, vlinders en natuurlijke vijanden van plaaginsecten
- begroeide akkerranden zorgen voor verbinding van landbouwpercelen, bermen, en natuurgebieden, ze dragen bij aan een goed dooraderd landschap.

Vergoedingsmogelijkheden

- eventueel vergoeding mogelijk via de eco-regeling of het ANLb

Landschappelijke en maatschappelijke waarde

- kruidenrijke akkerranden dragen bij aan een positief imago van de landbouw in Flevoland

Natuurlijke plaagbeheersing

FAB, Functionele Agro Biodiversiteit is het stimuleren van natuurlijke plaagbestrijders. De meest voorkomende bestrijders zijn zweefvliegen, sluipwespen, kevers en spinnen. Zij voeden zich met plaaginsecten als bladluizen en tripsen waardoor de populatie sterk afneemt. Dit biedt het voordeel dat het gebruik van insecticide beperkt kan worden.

Waar volwassen exemplaren van natuurlijke zich voeden met nectar en stuifmeel, voeden de larven zich juist met plaaginsecten. Om tijdig voldoende larven te hebben is voldoende broed-/overwinteringsplek nodig. Alleen een meerjarige kruidenrand biedt deze plek voor de natuurlijke vijanden.

Welke natuurlijke vijanden nodig zijn hangt af van de plagen in het gewas. Voor de bestrijding van tripsen in uien is de gaasvlieg uitermate geschikt. Deze wordt voornamelijk aangetrokken door boekweit, peen-achtige, bernagie, gipskruid en koriander.

Voor de bestrijding van luizen in aardappels kunnen er meerdere natuurlijke vijanden worden ingezet. Denk daarbij aan gaasvlieg, lieveheersbeestje, sluipwesp en zweefvlieg. Doordat er met meerdere natuurlijke vijanden gewerkt kan worden kunnen er ook meerdere soorten kruiden worden gebruikt met een langere bloeihoogte. Een goede mix is bijvoorbeeld Paarse dovenetel, kamille, peen achtige, bernagie, duizendblad, korenbloem, dille, phacelia en zonnebloem.

Houtige elementen geven overwinter gelegenheid aan natuurlijke vijanden. Daarnaast bloeien veel houtige soorten vroeg in het jaar waarmee het een voedingsbron is. Bij aanleg is het belangrijk om de juiste soorten te kiezen die passen bij de omgeving en doel van het element.

Daarnaast kan een kruidenrand ook bestuivers stimuleren. Denk hierbij aan hommels en honing-/solitaire bijen. Deze functie zou ook passen bij een graskruidenrand. Door de klavers te laten bloeien geeft dit een stimulans.